

Briselē, 13.5.2020.
COM(2020) 550 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Tūrisms un transports 2020. gadā un pēc tam

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Tūrisms un transports 2020. gadā un pēc tam

I. IEVADS

Pēdējie mēneši, kad pasauli pārņēmusi Covid-19 krīze, ir smagi skāruši ne tikai inficētos cilvēkus un viņu ģimenes, radījuši finansiālus zaudējumus uzņēmumiem, uzņēmējiem un strādājošiem — kaut ko upurēt ir nācies ikvienam. Sevišķi cietuši ir tie, kas atrodas veselības aprūpes pirmajās rindās vai sevišķi stingrā izolācijā.

Tomēr, ja rīkosimies pareizi, piesardzīgi un koordinēti, tad nākamajos mēnešos Eiropas iedzīvotājiem var izdoties baudīt pelnītu atpūtu, mieru un svaigu gaisu un atkal satikties ar ģimeni un draugiem gan savās dalībvalstīs, gan aiz to robežām. Tieši šī doma daudziem palīdzējusi izturēt un neatlaisties, tomēr ļaudis vēlas droši zināt, ka būs vaļā viesnīcas, kempingi, restorāni, bāri un kafejnīcas, ka būs iespējams doties pa ekskursiju takām, krastmalas promenādēm un veloceliņiem, ka kultūras objekti būs atvērti apmeklētājiem, ka būs pieejams transports, ar ko uz šīm vietām nokļūt bez ierobežojumiem, un, pats galvenais — ka ir darīts viss iespējamais, lai apmeklētājus pasargātu no infekcijas.

Eiropas vitālajai tūrisma ekosistēmai — ekosistēmai, ko veido ceļojumi, transports, naktsmītnes, ēdināšana, atpūta uz sauszemes un ūdenī, kultūra un daba — nākamie mēneši nedrīkstētu iet zudībā. Tieši vai netieši šī ekosistēma rada teju 10 % no ES IKP, tā ir padarījusi ES par pasaulē vadošo tūrisma galamērķi, ko 2018. gada apmeklēja 563 miljoni starptautisko tūristu un kas nesa 30 % no globālajiem ieņēmumiem¹.

Daudzās dalībvalstīs, Eiropas reģionos un pilsētās tūrisms ir viens no galvenajiem ekonomiskās un sociālās dzīves balstiem. Turklāt tūrisms nodrošina tik vajadzīgās darbvietas un ieņēmumus, bieži vien reģionos, kur trūkst citu ienākumu avotu, turklāt dod iztikas līdzekļus mazkvalificētiem strādājošiem. Tomēr šī ekosistēma ir smagi cietusi. Pasaules Tūrisma organizācija (UNWTO) prognozē, ka salīdzinājumā ar pagājušo gadu starptautiskais tūrisms piedzīvos kritumu par 60–80 % un līdz ar to eksporta ieņēmumi visā pasaulē samazināsies par 840–1,100 miljardiem euro. Nākamajiem mēnešiem būs izšķirīga nozīme: parasti vasaras sezonā (no jūnija līdz augustam) ES iedzīvotāji dodas 385 miljonus tūrisma braucienu un iztērē 190 miljardus euro².

Šajā paziņojumā un tam līdznākošajās iniciatīvās ir izklāstīts **koordinēts satvars, kā visai Eiropai izmantot izdevības, ko pavērs mierīga un — pats galvenais — droša tūrisma sezona**, kas pakāpeniski aizsāksies šovasar un iestiepsies nākamajā ziemā un pēc tam. Tas darīts ar mērķi sekmēt to, ka mūsu vērtīgā tūrisma ekosistēma saglabā ilgtspēju arī tālā nākotnē.

Iecere ir palīdzēt dalībvalstīm atcelt izolācijas pasākumus un atsākt uzņēmējdarbību, darba dzīvi un sociālo dzīvi saskaņā ar epidemioloģiskajiem un sabiedrības veselības

¹ UNWTO.

² Eurostat - Iebraucēji tūrisma mītnēs - dati pa mēnešiem (2019).

aizsardzības kritērijiem.

Ievērojot Kopīgo Eiropas ceļvedi Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai³, šis koordinētais satvars balstās uz kopīgiem, objektīviem un nediskriminējošiem principiem, kritērijiem un ieteikumiem, un dalībvalstis, kompetentās iestādes, nozaru struktūras, ekonomikas dalībnieki un iedzīvotāji pēc tā varēs vadīties nākamajos ierobežojumu atvieglošanas procesa posmos.

Tomēr pāragra pasākumu atcelšana varētu izraisīt jaunu inficēšanās vilni. Līdz brīdim, kad būs pieejama vakcīna vai ārstēšana, ceļošanas un tūrisma vajadzības un ieguvumi ir jāsamēro ar risku, ka tas var veicināt vīrusa izplatīšanos un inficēšanās gadījumu pieaugumu, kas savukārt liktu no jauna ieviest ierobežojošus pasākumus. Tāpēc visos līmeņos — sākot ar ES un nacionālo līmeni un beidzot ar atsevišķiem iestādījumiem, pārvaldītājiem un citiem tūrisma nozares segmentiem — ir vajadzīgi gatavības plāni, lai vajadzīgos pasākumus varētu veikt ātri, koordinēti un pamatojoties uz skaidriem kritērijiem.

Šo paziņojumu papildina virkne citu dokumentu, kas ļaudīm dos lielāku pārliecību un skaidrību, bet tūrisma un transporta nozarei – cerību uz atkopšanos, lai tā nodrošinātu, ka ES saglabā savas pozīcijas kā pasaules līdere ilgtspējīga un inovatīva tūrisma jomā.

Kopumā ir sagatavotas šādas norādes un ieteikumi, kā:

- atjaunot neierobežotu brīvu pārvietošanos un atvērt iekšējās robežas: norādes par to, kā atjaunot pārvietošanās brīvību un atcelt iekšējo robežkontroli;
- droši atjaunot transporta pakalpojumus un savienotību: norādes par transportu;
- droši atsākt tūrisma pakalpojumu sniegšanu: norādes par tūrismu, jo īpaši viesmīlības nozari;
- risināt likviditātes problēmas un atjaunot patērētāju uzticību: ieteikums par vaučeriem.

II. IESPĒJAS, PĀRLIECĪBA UN DROŠĪBA ATKAL DOTIES CEĻOJUMOS

Daudzi Eiropas iedzīvotāji karsti vēlas vasarā kur doties un atvilkt elpu, bet tikpat lielā mērā viņi vēlas būt pārliecināti par to, ka ceļošana un atpūta ir droša.

a. Neierobežotas brīvu pārvietošanās atjaunošana un iekšējo robežu atvēršana

Kopš pandēmijas sākuma praktiski visas dalībvalstis ir noteikušas ierobežojumus nebūtiskiem braucieniem, bieži vien tos papildinot ar prasību, ka robežas šķērsotājiem ir jāpaliek karantīnā. ES ārējās robežas tika slēgtas nebūtiskiem braucieniem, un daudzas dalībvalstis ir uz laiku atjaunojušas robežkontroli uz iekšējām robežām. Tas nozīmē, ka miljoniem Eiropas iedzīvotāju piepeši nebija iespējams ceļot darba, izglītošanās vai atpūtas nolūkā⁴, un daudzi mēnešiem ilgi ir šķirti no ģimenes un draugiem.

³ Kopīgais Eiropas ceļvedis Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai, OV C 126, 17.4.2020.

⁴ UNWTO definīcija ir šāda: "Tūrisms" ietver darbības, kas saistītas ar personu ceļošanu un apmešanos ārpus viņu ierastās vides uz laiku, kas nav ilgāks par vienu nepārtrauktu gadu, atpūtas, uzņēmējdarbības vai citos nolūkos."

Eiropas tūrisms ir atkarīgs no tā, vai Eiropas iedzīvotāji Eiropas Savienībā var brīvi pārvietoties.

Paziņojumā “Ceļā uz pakāpenisku un koordinētu pieeju pārvietošanās brīvības atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai”⁵, ko Komisija pieņēmusi kā daļu no šīs paketes, sniegti ieteikumi, kā pakāpeniski atcelt brīvas pārvietošanās ierobežojumus un kontroli pie ES iekšējām robežām. Tajā ierosināts izmantot elastīgu, pakāpenisku pieeju, kas prasīs ciešu dalībvalstu un Komisijas koordināciju, nolūkā pakāpeniski atcelt robežkontroles, lai nodrošinātu **neierobežotu pārvietošanās brīvību** visā ES un atjaunotu Šengenas zonas veselumu..

Kad dalībvalstīm būs izdevies samazināt vīrusa izplatīšanos, vispārējie ierobežojumi brīvai kustībai no un uz citiem apgabaliem vai reģioniem dalībvalstīs ar līdzīgu vispārējo riska profilu būtu jāaizstāj ar mērķtiecīgākiem pasākumiem, kas papildinātu fiziskās distancēšanās pasākumus un aizdomīgo gadījumu efektīvu izsekošanu un testēšanu.

Kā izriet no Kopīgā Eiropas ceļveža, ES iekšienē ceļošanas ierobežojumi vispirms būtu jāatceļ starp apvidiem, kuros ir salīdzināma epidemioloģiskā situācija un kur ir pietiekama veselības aprūpes kapacitāte, proti, pietiekamas vietas slimnīcās un pietiekamas testēšanas, uzraudzības un kontaktu izsekošanas iespējas. Turklāt Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC) sadarbībā ar dalībvalstīm un Kopīgo pētniecības centru pašlaik izstrādā un pēc tam uzturēs Covid-19 pārnese karti, kur šī informācija būs redzama ne tikai valstu, bet arī sīkākā mērogā. Dalībvalstis tiek aicinātas sniegt datus, lai nodrošinātu, ka karte ir pilnīga, aktualizēta un kalpo kā caurredzams instruments, kas sniedz ES līmeņa informāciju un kuru var izmantot varas iestādes, pārvadātāji, pakalpojumu sniedzēji un ceļotāji.

Pakāpeniski atceļot brīvas pārvietošanās ierobežojumus un kontroli pie iekšējām robežām, ir jānodrošina proporcionālitate un nav pieļaujama nekāda diskriminācija starp ES pilsoņiem. Ja dalībvalsts, pamatojoties uz epidemioloģiskiem apsvērumiem, atceļ ierobežojumus, ko tā noteikusi attiecībā uz pārvietošanos no vai uz konkrētiem reģioniem vai apvidiem citā dalībvalstī, šāda atcelšana bez diskriminācijas ir jāpiemēro visām šajās teritorijās dzīvojošām personām neatkarīgi no tā, vai šīs personas ir attiecīgo dalībvalstu pilsoņi⁶, un būtu jāpiemēro visiem Savienības apgabaliem, kuros ir līdzīga epidemioloģiskā situācija. Ierindas pilsonim tas nozīmē skaidrību par to, uz kuriem viņš var doties, un līdz ar to iespēju plānot.

Komisija sniedz norādes dalībvalstīm, lai tās varētu pakāpeniski un koordinēti atcelt brīvas pārvietošanās ierobežojumus un kontroli pie iekšējām robežām.

Šajā procesā joprojām lieti noderēs informācijas un paraugprakses apmaiņa starp Komisiju un dalībvalstīm, tostarp Covid-19 informācijas grupā iekšlietu jautājumos.

Komisija aicina dalībvalstis sniegt datus ECDC, lai nodrošinātu, ka Covid-19 pārnese karte sīkākā mērogā ir pilnīga un tiek pastāvīgi atjaunināta.

b) Droša transporta atjaunošana

Paziņojumā “Covid-19: vadlīnijas par transporta pakalpojumu un savienotības

⁵ C(2020) 3250.

⁶ Ievērojot specifiskus pasākumus, kas attiecas uz mazaizsargātām grupām.

pakāpenisku atjaunošanu⁷” Komisija sniedz norādes, kuru pamatā ir principu satvars un kopīga rīkkopa.

Tas palīdzēs atsākt sniegt visa veida transporta pakalpojumus ES, proti, saskanīgā un saprotamā veidā: veikt koordinētus un uz risku balstītus pasākumus, kas ir nediskriminējoši un samērīgi un kuru ilgums un tvērums aprobežojas ar to, kas nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzībai; veikt fokusētus pasākumus, nevis noteikt vispārējus aizliegumus; atcelt ierobežojumus individuālajam transportam; un kāpināt iespējas drošāk izmantot sabiedrisko transportu.

Komisijas strādās pie tā, lai nodrošinātu, ka dalībvalstīs veiktie pasākumi ir saderīgi, koordinēti un savstarpēji pieņemami pāri robežām un starp reģioniem. Savukārt tas dos ļaudīm lielāku brīvību, drošību un pārliecību ceļot.

Tāpat šajās vadlīnijās izklāstīts, kā pasargāt transporta nozares darbinieku un pasažieru veselību un līdz minimumam samazināt inficēšanās risku transporta mezglos un visa veida transportlīdzekļos. Ņemot vērā epidemioloģisko apstākļu dinamiku un mainīgās vajadzības pēc savienotības, dalībvalstīm nāksies proaktīvi pielāgot pasākumus, lai rastu pareizo līdzsvaru starp sabiedrības veselības aizsardzību un transporta pakalpojumu atjaunošanu saistībā ar citām saimnieciskām darbībām, piemēram, tūrismu. Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (OSHA) ir publicējusi arī dokumentu par vispārējiem darba drošības un veselības aizsardzības pasākumiem, kas jāievēro, atgriežoties darbā⁸.

Komisija sniedz norādījumus dalībvalstīm, kā koordinētā veidā pakāpeniski atjaunot transporta pakalpojumus un savienotību.

c. Tūrisma pakalpojumu atsākšana ar pēc iespējas mazāku veselības apdraudējumu

Paziņojumā **“Covid-19: ES norādījumi par tūrisma pakalpojumu pakāpenisku atsākšanu un viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem”⁹** Komisija ir izklāstījusi principus, pēc kuriem dalībvalstīm vadīties, kad tajās atsāk darboties tūrisma nozare un kad tās izstrādā ar Covid saistītus, viesmīlības iestādēm ievērojamus protokolus, kas palīdzēs līdz minimumam samazināt gan apmeklētāju, gan personāla inficēšanās risku.

Norāžu pamatā ir ECDC ieteikumi, un to mērķis ir pasargāt gan tūristus, gan strādājošos, tajā pašā laikā ievērojot dalībvalstīs spēkā esošos sabiedrības veselības aizsardzības noteikumus un fiziskās distancēšanās pasākumus. Šādiem pasākumiem vajadzētu būt elastīgiem, atkarīgiem no vietējās veselības aizsardzības situācijas un jāparedz pakāpeniska tūrisma nozares sektoru atvēršana. Norādēs sniegts principu minimums; to izstrādē ņemtas vērā ļoti stingras veselības aizsardzības un drošības prasības un uzsvērts, cik svarīga ir atjaunināta un ceļotājiem viegli pieejama informācija.

⁷ C(2020) 3139.

⁸ COVID-19: BACK TO THE WORKPLACE - Adapting workplaces and protecting workers, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>.

⁹ C(2020) 3251.

Tas nozīmē, ka cilvēkiem būs zināmi skaidri saprotami un saprātīgi noteikumi, kā droši:

- apmesties viesnīcās, kempingos, viesu namos un citās brīvdienu mītnēs;
- ēst un dzert restorānos, bāros un kafejnīcās;
- apmeklēt pludmales un citas āra izklaides vietas¹⁰.

Komisija sniedz norādes dalībvalstīm, lai tās varētu pakāpeniski atsākt tūrisma pakalpojumu sniegšanu un izpildīt pienācīgus veselības un drošības protokolus.

d. Digitālo tehnoloģiju izmantošana

Jāvairo cilvēku iespējas uzvesties atbildīgi un tā pasargāt sevi un citus. Viņiem ir vajadzīga piekļuve (tostarp ar digitāliem līdzekļiem) informācijai par robežām un ceļošanu, par tūrisma iestādījumiem, par veselību un drošību vietās, ko viņi iecerējuši apmeklēt. Šī informācija ir vajadzīga gan ceļojuma plānošanas posmā, gan vēlāk, jau pašā ceļojumā. Tāpat cilvēkiem ir vajadzīga pārlicība, ka sabiedrības veselības un drošības noteikumi visās dalībvalstīs atbilst tādiem pašiem kritērijiem.

Paredzams, ka Eiropas iedzīvotāji gan šovasar, gan pēc tam drīzāk izvēlēsies galamērķus pašu zemē un Eiropā. Lai viņi varētu būt pārliecināti, ka var droši ceļot un doties brīvdienās, viņiem būs vajadzīga viegla piekļuve reāllaika informācijai par situāciju uz robežām, ceļošanas ierobežojumiem, ceļojumu brīdinājumiem, sabiedrības veselības un drošības pasākumiem, par to, kur doties veselības problēmu gadījumā, par to, kādi tūrisma pakalpojumi ir pieejami. Komisija izveidos īpašu tīmekļa vietni ar interaktīvu karti, kurā būs apkopota informācija no dalībvalstīm un tūrisma un ceļojumu nozares.

Digitālajām tehnoloģijām un datiem būs nozīmīga loma pandēmijas apkarošanā. Mobilās lietotnes varētu stiprināt kontaktu izsekošanas stratēģijas un palīdzēt sabiedrības veselības aizsardzības iestādēm uzraudzīt un ierobežot vīrusa izplatīšanos. Arī mākslīgais intelekts (MI) un robotika var palīdzēt ievērot fizisko distancēšanos (tomēr ievērojot datu aizsardzības tiesību aktus) vai atvieglot dezinficēšanu, jo īpaši vietās ar regulāru tūristu plūsmu. Komisija ar digitālās inovācijas centru starpniecību sniegs specifisku atbalstu vietējiem tūrisma uzņēmumiem, lai palīdzētu tiem pielāgoties tūrisma sezonas jaunajai realitātei (piem., dezinfekcijas un tīrīšanas roboti, pūļa vadība, viedas rezervēšanas sistēmas utt.), tostarp organizēs īpašu hakatonu par digitālo tehnoloģiju izmantošanu tūrisma nozarē¹¹.

Tajā pašā laikā šīs tehnoloģijas var dot iespēju cilvēkiem pašiem ievērot efektīvu un mērķtiecīgu fizisko distancēšanos. Šīm lietotnēm būs sevišķi liela nozīme ierobežošanas pasākumu atcelšanas posmā, kad pieaug infekcijas risks, jo aizvien vairāk cilvēku kontaktējas ar citiem.

Atsākoties ceļošanai ES iekšienē, gan publiskās iestādes, gan tie, kas dodas uz darbu, darījumu braucienos un tūrisma braucienos, var lieti izmantot kontaktu izsekošanas lietotnes, tomēr tajā pašā laikā ir jāievēro prasības par privātumu, datu aizsardzības noteikumi un nosacījumus, ka šādu lietotņu izmantošanai jābūt brīvprātīgai. Te izšķirīgs

¹⁰ Tostarp vietas, kur tiek piedāvāta apkalpošana ārā, ēdnīcas, jahtu piestātnes.

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>.

moments ir sadarbība — lai kur Eiropā atrastos lietotāji, viņiem jāspēj saņemt lietotnes brīdinājumi. Komisija un dalībvalstis strādā pie šo ieceru realizēšanas: šodien tiek publicēts protokols par sadarbības principiem, ko ar Komisijas atbalstu izstrādājušas dalībvalstis e-veselības tīklā.

Arī uzņēmumi un valdības var izmantot digitālus risinājumus plānošanas un tūristu plūsmas regulēšanas vajadzībām, piemēram, lai regulētu maksimālo nakšņošanas reižu skaitu konkrētā reģionā vai maksimālo apmeklētāju skaitu kultūras un vēsturiskos objektos vai palīdzētu plānot laiku potenciālajiem muzeju vai restorānu apmeklētājiem.

Komisija un dalībvalstis turpinās pilnveidot mobilajām lietotnēm domāto Eiropas sadarbības satvaru, kas palīdzēs organizēt kontaktu izsekošanu.

Komisija izveidos īpašu tīmekļa vietni ar karti, kurā tiks reāllaikā apkopota tūrismam relevanta informācija.

Komisija atbalstīs inovatīvus, datu aizsardzības tiesību aktiem atbilstošus risinājumus, kā izmantot MI un robotiku cīņā ar Covid-19 pandēmiju un palīdzēt tūrisma uzņēmumiem tikt galā ar jauno realitāti.

e. Tiesību aizsardzība

Ļaudīm ne vienmēr tiek tieši atmaksāta nauda, ko viņi jau samaksājuši par atceltiem transporta un ceļojumu pakalpojumiem. Dažos gadījumos viņiem var nākties maksāt soda naudu, ja viņi atsakās no tūrisma pakalpojumiem, kurus nebija iespējams izmantot. Tāpēc svarīgi, lai būtu pieejama uzticama informācija un efektīvas palīdzības un strīdu izšķiršanas struktūras.

Patērētāji, kas dzīvo Savienībā un rezervē brīvdienas citā ES valstī, var bez maksas saņemt atbalstu no Eiropas Patērētāju centru (ECC) tīkla. Pēdējo nedēļu laikā ECC, kas palīdz patērētājiem ar pārrobežu pirkumiem, ir saņēmuši nepieredzēti daudz informācijas pieprasījumu (2020. gada aprīļa pēdējā nedēļā — vairāk nekā 5000¹²). Arī nacionālās strīdu izšķiršanas struktūras ir novērojušas, ka pieaudzis ar tūrismu saistīto strīdu skaits.

Pašreizējā situācijā sevišķi svarīga ir ceļojumu rezervēšanas procedūru caurredzamība — tā ir stimuls plānot ceļojumus nākotnē un nodrošina godīgu komercpraksi, lai neviens operators necenstos izmantot netaisnas priekšrocības, piemēram, mānīties, ka pieprasījums dažos apvidos ir ļoti augsts. Komisijas koordinētais Patērētāju tiesību aizsardzības (CPC) tīkls pašlaik risina dialogu ar tiešsaistes ceļojumu platformām un automobiļu nomas uzņēmumiem par tiešsaistes rezervāciju caurredzamību un godīgumu un jau ir iesaistījusies pārrunās par to, kāda informācija ir nepieciešama saistībā ar ceļošanas ierobežojumiem.

¹² ECC-Net dati par Covid-19 atrodami šeit: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net_en

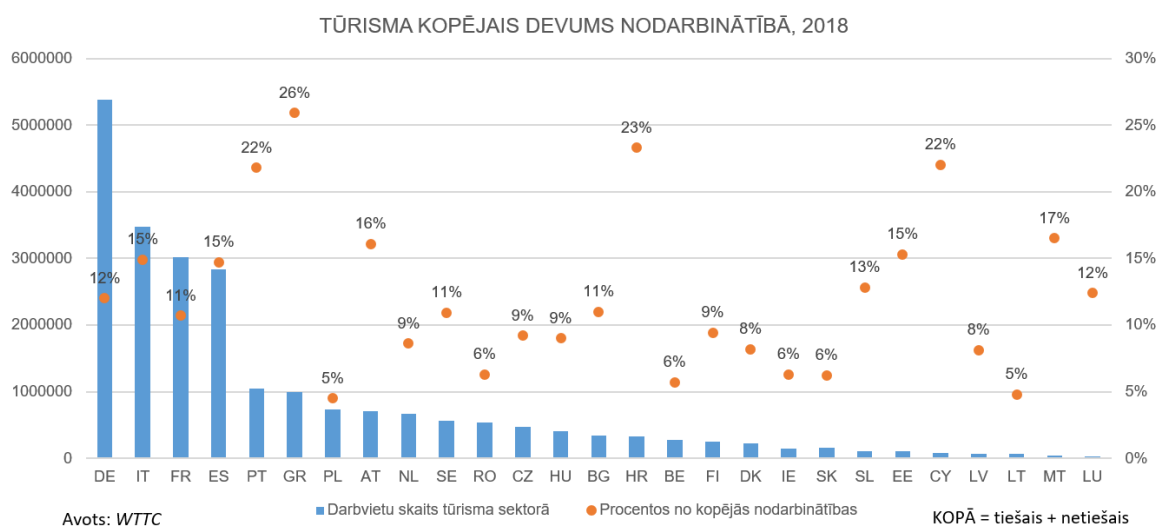
Lielākoties patērētāji interesējas par pasažieru gaisa pārvadājumiem, izmitināšanas pakalpojumiem un kompleksajiem ceļojumiem.

Komisija palīdz Eiropas Patērētāju centriem sagatavot padomus un informāciju par naktsmītnu, automobiļu un pasākumu individuālo rezervāciju atcelšanu¹³. Komisija apdomās, kā arī trešās valstīs mītoši ceļotāji varētu izmantot EEC pakalpojumus, pateicoties partnerībām ar līdzīgām organizācijām trešās valstīs. Komisija arī palīdzēs uzlabot alternatīvas strīdu izšķiršanas struktūru kapacitāti — šīs struktūras palīdz patērētājiem un tirgotājiem rast risinājumus mierizlīguma ceļā.

III. PALĪDZĒT TŪRISMAM IEIET SLIEDĒS

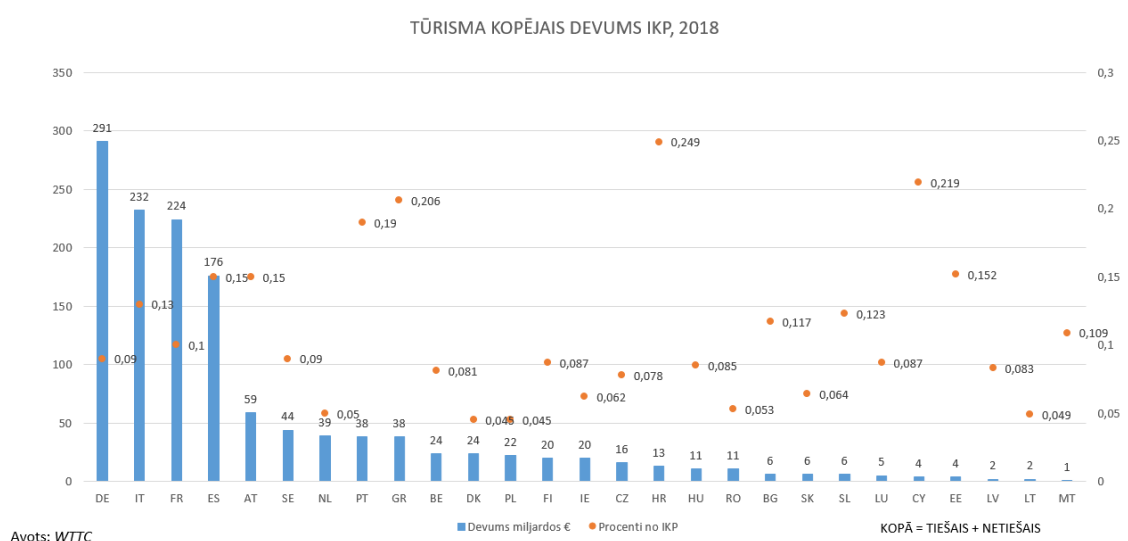
Cerams, ka iepriekš izklāstītie pasākumi pavērs iespējas un dos pārliecību ceļot droši. Tomēr ar tiem vien nepietiks, lai nodrošinātu vasaras sezonas veiksmīgu norisi. Tūrisma nozare ir grūtā situācijā, tāpēc ir jārod ceļš, kā tai izkļūt no krīzes un atkopties.

a) Tūrisma izšķirīgā nozīme

¹³ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net/faq-cancellations-individually-booked-accommodations-car-rental-and-events-due-covid-19_en.

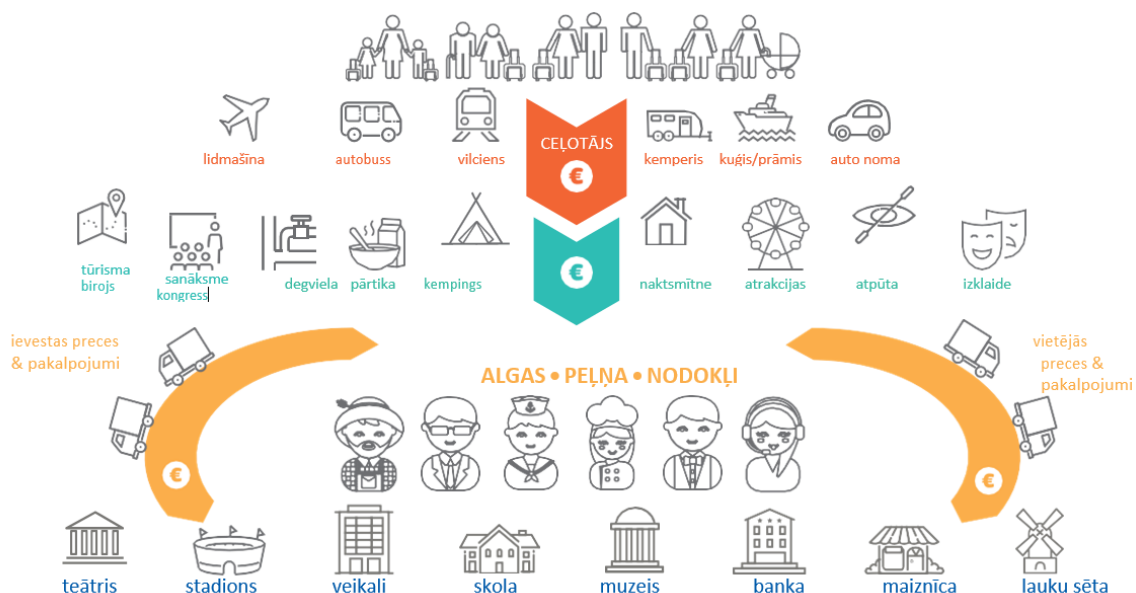

Tūrisms ne tikai ir ES ceturktā lielākā eksporta kategorija, tas nes ieguvumus visai Eiropas ekonomikai: katrs 1 eiro pievienotās vērtības, ko radījusi tūrisma nozare, netieši rada vēl 56 centus pievienotās vērtības citās nozarēs.

Tūrisms ir kompleksa ekosistēma, ko veido daudzi elementi: informācijas un pakalpojumu sniedzēji tiešsaistē un nesaistē (tūrisma biroji, digitālās platformas, ceļošanas tehnoloģiju nodrošinātāji), tūrisma aģentūras un tūrisma operatori, izmitinātāji, galamērķa pārvaldības organizācijas, apskates vietas un pasažieru pārvadātāji. Tūrisma un transporta nozares ir cieši saistītas ar citām nozīmīgām nozarēm (piem., būvniecību, gaisa kuģu ražošanu, kuģubūvi). Nozarē darbojas gan lielas daudznacionālas korporācijas, gan mazi uzņēmumi — 90 % no nozares uzņēmumiem ir MVU. Tūrisms pastāv daudzos un dažādos apgabalos un reģionos: pilsētās, salās, piekrastes un lauku apvidos, attālos reģionos un ES tālākajos reģionos¹⁴.

¹⁴ “ES tālākie reģioni” ir definēti LESD 349. pantā — tie ir 9 ES reģioni, kas atrodas Atlantijas okeānā, Indijas okeānā, Karību jūras reģionā un Latīņamerikā, un tie visi (izņemot vienu) ir salas, kas atkarīgas no tūrisma. Līgums paredz īpaši pielāgotus ES pasākumus šo reģionu atbalstam.

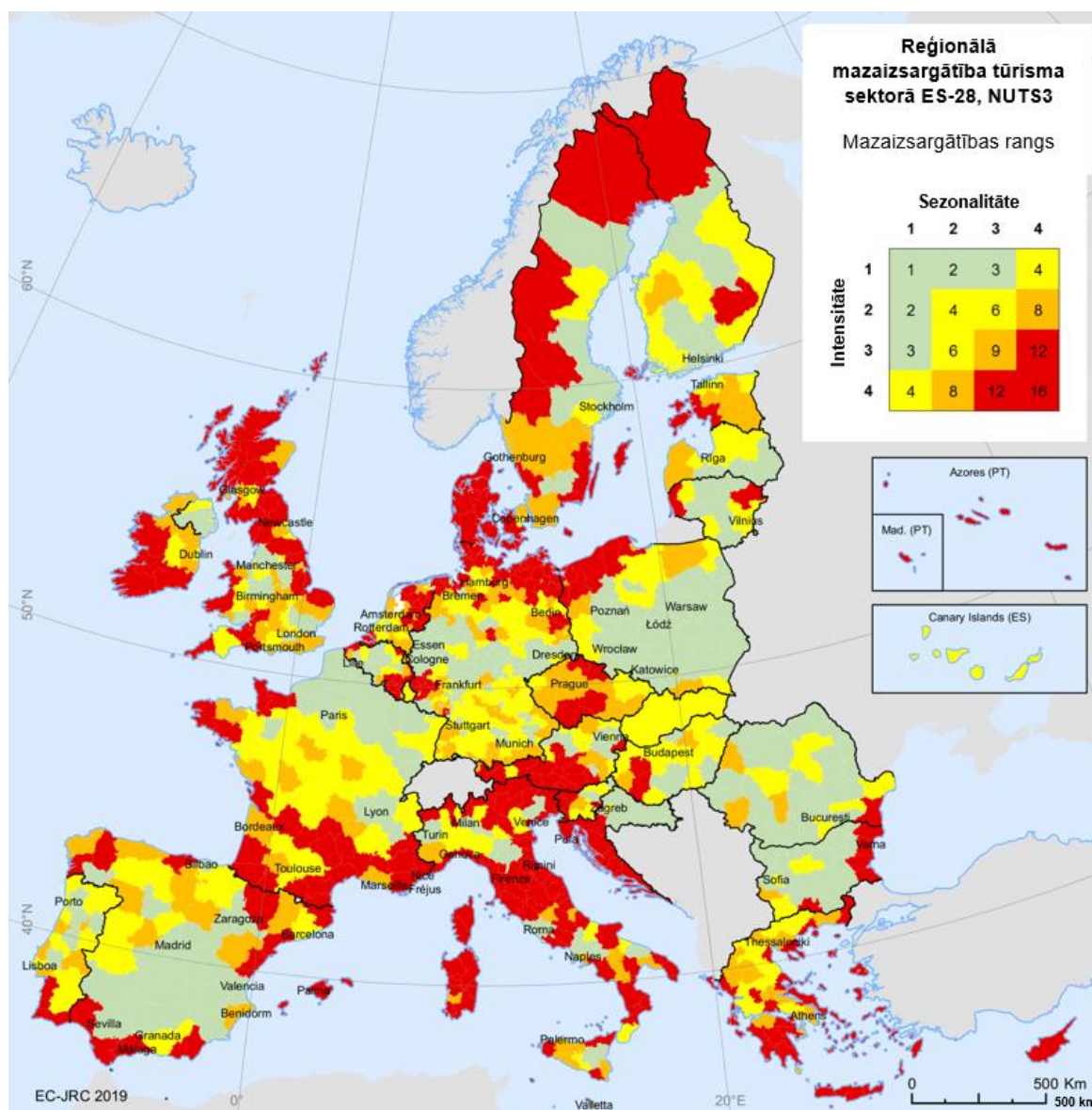

Avots: WTTC

Daudzās dalībvalstīs tūrisms ir ekonomikas balsts (četrās dalībvalstīs ir vienas no pasaulē visvairāk apmeklētajiem galamērķiem gan starptautisko iebraucēju, gan ieņēmumu ziņā¹⁵.) Ne visi Eiropas reģioni ir vienādā mērā atkarīgi no tūrisma. Krīzes ietekmi smagi izjūt salās, piekrastes reģionos un tālākajos reģionos, jo tie ir sevišķi atkarīgi no tūrisma vai starptautiskajiem gaisa pārvadājumiem. Tāpat ietekme ir stipri jūtama arī lauku apvidos, kur savienotība ir ierobežota, bet atkarība no tūrisma — ievērojama.

¹⁵ Francija, Spānija, Itālija, Vācija.

Reģionu neaizsargātības karte. Avots: JRC. Neaizsargātības indekss ir profesionālizvērtēts rangs, ko aprēķina, ņemot vērā divus rādītājus: tūrisma intensitāti un sezonalitāti.

b) Krīzes iespāids

ES tūrisma ekosistēmā pandēmija ienesusi vēl nebijušu spriedzi. Ceļošanas un citu ierobežojumu dēļ 2020. gada pirmajā ceturksnī gan ES, gan visā pasaulē tūrisms pakāpeniski apstājās. ESAO lēš, ka kritums sasniegs 45–70 % atkarībā no tā, cik ilga būs veselības krīze un cik strauja būs atkopšanās.

Tūrisma uzņēmumi saskaras ar **akūtu likviditātes krīzi**. Nozares aplēses liecina, ka Eiropas mērogā ieņēmumu zaudējumi ir šādi — 85 % viesnīcām un restorāniem, 85 % tūrisma operatoriem un ceļojumu aģentūrām, 85 % tālsatiksmes dzelzceļam un 90 % kruīziem un aviokompānijām. ES ceļojumu un tūrisma nozare ziņo, ka rezervāciju skaits ir samazinājies par 60-90 % salīdzinājumā ar attiecīgajiem periodiem iepriekšējos gados. Krīze vismagāk skārusi MVU: tiem trūkst gan likviditātes, gan skaidrības par nākotni, ir grūti noturēties, piekļūt finansējumam un paturēt darbiniekus.

Ja netiks veikti steidzami pasākumi, ja netiks atrasts ārkārtas finansējums, kas palīdzētu

tiem noturēties līdz brīdim, kad var atsākties tūrisma plūsma, daudzi uzņēmumi jau tuvākajās nedēļās vai mēnešos var bankrotēt.

Apdraudētas ir arī **darbvietas**. Tūrisma nozarē ļoti plaši izmanto sezonas un pagaidu darbiniekus (23 %¹⁶), no kuriem daudzi ir jaunieši (37 % no tūrisma nozarē strādājošiem ir jaunāki par 35 gadiem), sievietes (59 %) un nāk no citām valstīm (15 % no ES vai trešām valstīm)¹⁷. Šīs darbvietas bieži vien koncentrējas reģionos, kur nav citu nodarbinātības avotu, tajās bieži strādā mazkvalificēti darba ņēmēji; daudzviet, tostarp salās, attālajos un tālākajos reģionos, tūrismā nodarbināti 10–50 % strādājošo. Tūrisma nozarē darbojas arī daudz sociālās ekonomikas dalībnieku, kas savukārt veicina sociālo iekļaušanu. Ja netiks veikti steidzami pasākumi nodarbinātības atbalstam, krīze varētu likt pazaudēt aptuveni 6 miljonu darbvietu un negatīvi ietekmēt vēl lielāka cilvēku skaita — tostarp ekonomiski visneaizsargātāko — iztiku.

c) Likviditātes krīzes novēršana

Vairākas dalībvalstis jau ir veikušas pasākumus saskaņā ar 2020. gada martā pieņemto pagaidu regulējumu valsts atbalsta pasākumiem, proti, piešķirušas tiešas dotācijas līdz EUR 800 000 apmērā vai aizdevumus vai garantijas ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem par lielākām summām; dažos gadījumos uzņēmumi ir saņēmuši kompensāciju par pandēmijas dēļ ciestajiem zaudējumiem.

ES ir paredzējusi 1 miljardu euro kā garantiju Eiropas Investīciju fondam, kas savukārt palīdzēs piesaistīt aizdevumu garantijas 8 miljardu euro apmērā, kuras domātas 100 000 MVU visā ES, tostarp tūrisma nozarē.

“Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu” dalībvalstīm dod ievērojamu rīcības brīvību kohēzijas finansējumu novirzīt tam, lai nodrošinātu tūlītēju likviditāti tūrisma MVU un palīdzētu tiem sagatavoties 2020. gada vasaras/ziemas sezonai. Konkrētāk, MVU apgrozāmā kapitāla finansējums var segt darbaspēka izmaksas, materiālus un darbības resursus, krājumus un pieskaitāmās izmaksas, īri un komunālos pakalpojumus. Te ietilpst arī iespēja piešķirt finansējumu gan uzņēmumiem, gan reģionālajām iestādēm, lai tie/tās varētu ievērotu sabiedrības veselības aizsardzības protokolus, tostarp noteikumus par tīrīšanu, aizsarglīdzekļiem, sabiedriskās telpas pielāgošanu, veselības un medicīniskās aprūpes kapacitāti, kuri jāievēro, lai varētu uzņemt lielāku apmeklētāju skaitu.

ES un nacionālajam finansiālajam atbalstam vajadzētu būt pieejamam ne tikai tam, lai palīdzētu tūrisma uzņēmumiem pielāgoties sabiedrības veselības prasībām, bet arī tam, lai stimulētu papildu investīcijas un tā stiprinātu izturētspēju.

Lai palīdzētu krīzes vismagāk skartajiem reģioniem, dalībvalstīm būtu jāizstrādā šiem reģioniem domātas, visaptverošas atkopšanās stratēģijas, kuru pamatā būtu pārdomāta specializācija un teritoriālās stratēģijas kohēzijas politikas ietvaros. Pirmajā posmā ar šādām stratēģijām būtu jāatbalsta tūrisma un saistīto pakalpojumu uzņēmumi, lai tie

¹⁶ Pastāv lielas atšķirības starp dažādām ES valstīm (sākot ar Maltu, kur ar pagaidu darba līgumiem ir tikai 5 % strādājošo, un beidzot ar Grieķiju, kur šis rādītājs sasniedz 45 %). Pastāv arī lielas atšķirības starp dažādiem tūrisma nozares segmentiem (27 % pagaidu darbvietu ir izmitināšanas sektorā, 12 % — ceļojumu aģentūrās un pie tūrisma operatoriem, 9 % — gaisa pārvadājumos). Avots: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment#Characteristics_of_jobs_in_tourism_industries.

¹⁷ Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment#Characteristics_of_jobs_in_tourism_industries.

varētu atsākt darbību, pateicoties labākai piekļuvei finansējumam. Tas būtu jāapvieno ar pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt digitalizāciju, ilgtspēju un investīcijas prasmēs, izmantojot Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Eiropas Sociālo fondu, lai veicinātu ilgtspējīgu tūrismu un mobilitāti, kā arī ekonomikas diversifikāciju, kas palīdzētu vairot noturību pret ārējiem satricinājumiem.

Ar šīm stratēģijām pašreizējie kohēzijas fonda līdzekļi būtu jānovirza investīcijām, ar kurām iecerēts atjaunot tūristu uzticēšanos, piemēram, publiskās telpas pārvaldībai un veselības un drošības protokolu īstenošanai. Komisija nodrošinās, ka nākamās paaudzes kohēzijas programmās tiek paredzēts specifiskāks atbalsts no tūrisma stipri atkarīgiem reģioniem.

Komisija arī rosinās reģionu sadarbību nolūkā izstrādāt pārdomātus risinājumus, kas palīdzēs tūrisma ekosistēmai atkopties. Balstoties uz nesen sekmīgi īstenotu pilotprojektu, Komisija nāks klajā ar jaunu aicinājumu veidot starpreģionālu partnerību tūrisma jomā, kas dod iespēju koplietot, testēt un īstenot jaunus, pārdomātus risinājumus nozares atveseļošanai un radīt jaunu vērtību ķēdi — inovatīvu, atbildīgu un ilgtspējīgu tūrismu.

Komisija rosinās tūrisma krituma vissmagāk skartās dalībvalstis un reģionus izmantot iespējas, ko paver Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu, proti, atbalstīt tūrisma nozarē strādājošos MVU, pārvirzot kohēzijas fondu līdzekļus.

d) Pievilcīgi, brīvprātīgi vaučeri: ieguvums gan uzņēmumiem, gan klientiem

Likviditātes ziņā vislielākās grūtības ceļojumu un tūrisma nozarē rada tas, ka līdz šim nepieredzētos apjomos ir jāizmaksā atlīdzība par rezervāciju atcelšanu, savukārt jaunu rezervāciju nav. Lai precizētu šajā jomā piemērojamos Savienības noteikumus, 18. martā Komisija pieņēma skaidrojošas vadlīnijas par ES pasažieru tiesību regulējumu, bet 19. martā — neoficiālus norādījumus par Komplekso ceļojumu direktīvas piemērošanu.

Ar Ieteikumu par vaučeri, ko pasažieriem un ceļotājiem piedāvā kā alternatīvu atlīdzinājumam par atceltiem kompleksajiem ceļojumiem un transporta pakalpojumiem saistībā ar Covid-19 pandēmiju

¹⁸, Komisija tiecas nodrošināt, ka pasažieriem un ceļotājiem piedāvātie vaučeri ir reāla un pievilcīga alternatīva kompensācijai par atceltiem ceļojumiem. Pārvadātājiem un ceļojumu organizētājiem būtu jāpiekopj vienota pieeja, proti, jādod pasažieriem un ceļotājiem iespēja izvēlēties vai nu pievilcīgus un uzticamus vaučerus, vai naudas atmaksu saskaņā ar ES tiesību aktos paredzētajām juridiskajām tiesībām.

Lai pasažierus un ceļotājus motivētu izvēlēties vaučerus, nevis atlīdzību naudā, vaučeri vajadzētu būtu aizsargātiem pret to izdevēja maksātnespēju, turklāt vajadzētu paredzēt, ka vaučeru vērtību atmaksā, ja tie nav izmantoti ilgākais viena gada laikā. Lai vaučerus padarītu pievilcīgākus pasažieru vai ceļotāju acīs, organizētājiem vajadzētu kombinēt vairākus parametrus. Piemēram, pakalpojumu klāstam, kurus var segt ar vaučeri, vajadzētu būt elastīgam, un vaučeri vajadzētu būt nododamiem. Tas arī dotu pasažieriem un ceļotājiem lielāku drošības sajūtu, kad tie veic jaunas rezervācijas. Plaši

¹⁸ C(2020) 3125.

pieejami vaučeri ar pienācīgu nodrošinājumu ir izmaksefektīvs risinājums, kā organizētāji var ceļotājiem un pasažieriem atlīdzināt par nenotikušiem braucieniem.

Pārvadātājiem un organizatoriem vajadzētu ceļotājiem un pasažieriem piedāvāt vaučerus, kas ir pievilcīga un uzticama alternatīva atlīdzības izmaksāšanai skaidrā naudā un kam ir Komisijas ieteikumā aprakstītie parametri. Vaučeri vajadzētu būt aizsargātiem pret pārvadātāju un organizatoru maksātnespēju un atmaksājamiem pēc viena gada, ja tie nav izmantoti.

Savienības un nacionālajām patērētāju un pasažieru organizācijām būtu jāmudina ceļotāji un pasažieri tā vietā, lai saņemtu atlīdzinājumu naudā, pieņemt vaučerus, kuriem ir šajā ieteikumā aprakstītās īpašības.

Uzņēmumiem, Savienības un valsts līmeņa patērētāju un pasažieru organizācijām un dalībvalstu iestādēm, tai skaitā valstu izpildiestādēm, būtu jāsekmē tas, ka visas attiecīgās personas tiek informētas par šo ieteikumu un sadarbojas tā īstenošanā

e) Darbvieta saglabāšana

Eiropas Sociālais fonds atbalsta saīsināta darbalaika shēmas, jo tas ir veids, kā saglabāt darbvieta. Turklāt pagaidu atbalsta instruments bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (SURE) nodrošinās finansiālu atbalstu līdz pat 100 miljardu euro apmērā, kas palīdzēs dalībvalstīm segt izdevumus par nacionālajām saīsināta darbalaika shēmām un līdzīgiem pasākumiem, kuri uzņēmumiem palīdz saglabāt darbvieta. Šādas publiskas programmas uzņēmumiem dod iespēju samazināt darba laiku un tajā pašā laikā sniegt ienākumu atbalstu saviem darbiniekiem.

Svarīga prioritāte ir palīdzēt tiem darbiniekiem, kas darbu zaudējuši, atrast jaunu darbu. Tāpēc ir jāveido partnerības starp nodarbinātības dienestiem, sociālajiem partneriem un uzņēmumiem, lai atvieglotu ātru jauna darba atrašanu un pārkvalificēšanos, koncentrējoties uz jauniešiem un sezonas darbinieku atbalstīšanu.

Lai palielinātu izturētspēju un nepieļautu, ka nākotnē trūkst prasmju, ko prasīs zaļā un digitālā pārkārtošanās¹⁹, dalībvalstīm vajadzētu, izmantojot nacionālos un ES fondus (piemēram, Eiropas Sociālo fondu, Eiropas Reģionālās attīstības fondu, InvestEU un Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai), paplašināt jau esošās prasmju pilnveides iespējas.

ES līmenī galveno ieinteresēto personu stratēģiskās sadarbības satvars ir Plāns nozaru sadarbībai prasmju jomā, kas palīdzēs īstermiņā un vidējā termiņā risināt jautājumu par nepieciešamajām prasmēm atsevišķās nozarēs, tostarp tūrismā sektorā²⁰. Gaidāmajā atjauninātajā Prasmju programmā paredzēts lielāks atbalsts nozaru sadarbībai nepieciešamo prasmju jautājumā, un galvenais uzsvars likts uz prasmēm, bez kurām nav iespējama sekmīga zaļā un digitālā pārkārtošanās. Reģioni, kuros pastāv pārdomātas specializācijas tūrisma stratēģijas un Eiropas puduri, kas darbojas tūrismā, šajā ziņā varētu apvienot spēkus, tostarp ar programmu Erasmus un Interreg atbalstu.

¹⁹ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/support-business/skills_en.

²⁰ <https://nexttourismgeneration.eu/>.

f) Vietējā tūrisma popularizēšana

Tuvākajā laikā dominēs vietējais tūrisms un tūrisms ES iekšienē. Katru gadu 267 miljoni eiropiešu (62 % iedzīvotāju) dodas vismaz vienā privātā izpriece braucienā, un 78 % Eiropas iedzīvotāju brīvdienas pavada vai nu savā valstī, vai citā ES valstī²¹.

Kad izolācijas pasākumi būs atcelti, radoša pieeja dos Eiropas iedzīvotājiem iespēju izbaudīt bagātīgo kultūras un dabas daudzveidību savā zemē vai citās ES valstīs un visu cauru gadu piedzīvot ko jaunu.

Daudzi Eiropas reģioni un pilsētas lielā mērā ir **kultūrtūrisma** citadeles²². Šis pandēmijas laikā tehnoloģijas ir palīdzējušas kultūrtūrismam rast jaunu veidolu, ir pavērušas jaunas izdevības radošām izpausmēm un paplašinājušas auditoriju. **Piekrastes²³, jūras un iekšējo ūdensceļu tūrisms, kā arī lauku²⁴ tūrisms** ir izplatīts daudzos ES reģionos; rodas aizvien jauni, inovatīvi vietējā tūrisma piedāvājumi un atpūtas iespējas, ko var izmantot arī klusajā sezonā. Rodas jaunas izdevības tuvāk pašu mājām atklāt mazzināmus vai aizmirstus dabas un kultūras dārgumus un nobaudīt vietējos produktus. Ierosinātajā Eiropas Dzelzceļa gadā (2021) galveno ievēribu varētu veltīt šim konkrētajam pārvietošanās veidam, lai veicinātu tūrismu ES iekšienē.

Dalībvalstīs, kurās izveidotas **atspaida vaučeru shēmas**, patērētāji izrāda lielu interesi atbalstīt savas iecienītākās viesnīcas vai restorānus. Šādas shēmas varētu īstenot arī citos ar tūrismu saistītos sektoros, piemēram, kultūras un izklaides sektorā. Komisija nodrošinās IT portālu šo shēmu popularizēšanai. Portāls kalpos kā kontaktpunkts starp pakalpojumu sniedzējiem un visām iniciatīvām un platformām, kas piedāvā šādas shēmas. Tas palīdzēs iedzīvotājiem sameklēt visas iniciatīvas un piedāvājumus visā ES. Turklāt un sadarbībā ar dalībvalstīm Komisija aicinās atspaida vaučeru shēmas organizēt ne tikai vietējās tūrisma organizācijas, bet arī tos tirgus dalībniekus, kas darbojas tūrisma nozarē, piemēram, mazas un lielas tiešsaistes platformas (ko daudzi tūrisma uzņēmumi izmanto, lai sasniegtu klientus), kredītkaršu uzņēmumus un maksājumu sistēmu nodrošinātājus.

Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm aicinās iesaistīties atspaida vaučeru shēmu izveidē un izveidos tiešsaistes platformu, kas sasaistīs vaučeru izdevējus ar piegādātājiem tūrisma sektorā.

Komisija veicinās pāreju uz ilgtspējīgāku piekrastes un jūras tūrismu — tā ir arī daļa no stratēģiskās pieejas ilgtspējīgai zilajai ekonomikai. Tā arī atbalstīs lauku tūrismu kā ilgtspējīgu tūrisma modeli lauku apvidos.

Sākot ar jūniju, Europeana²⁵ — Eiropas digitālā kultūras mantojuma platforma —

²¹ Eurostat, 'People on the move. Statistics on mobility in Europe', 2019.

²² Kultūrtūrisms, kas sastāda 40 % no tūrisma Eiropā, cieš sevišķi smagi, jo vairums kultūras pasākumu (piemēram, gadatirgi un festivāli) ir atcelti, un vairums kultūras iestāžu (piemēram, muzeji) ir slēgtas (92 %).

²³ Vairāk nekā puse (51,7 %) no ES tūrisma mītnēm atrodas piekrastes reģionos, un 30 % no Eiropas iedzīvotāju nakšņošanas reizēm tiek aizvadītas pludmales kūrortos.

²⁴ Saskaņā ar Eurostat datiem 2018. gadā ES-27 valstīs 45 % tūrisma mītnu ietilpības (mēra gultasvietās) atradās lauku apvidos.

²⁵ <https://www.europeana.eu/>.

turpinās attīstīt savu tūristisko šķautni, kas ļauj iepazīt Eiropas kultūras bagātības un slēptos dārgumus. Te palīdzēs arī tīmekļa lietotne “Cultural gems”²⁶ (“Kultūras dārgumi”); gada otrajā pusē tiks uzsākta tuvējā tūrisma popularizēšanas kampaņa.

Sadarbībā ar dalībvalstīm Komisija turpinās jau iesāktos centienus atbalstīt informācijas apmaiņu un mudinās eiropiešus atklāt Eiropas ainavu, kultūru un pieredzi daudzveidību, tostarp Eiropas vieda tūrisma galvaspilsētas²⁷ un Eiropas izcilākos galamērķus (EDEN)²⁸.

IV. KOPIĢS DARBS

Tūrisma, transporta un robežu jautājumus reglamentē sarežģīts rīcībpolitiskais satvars, kas tiek izstrādāts un īstenots atsevišķi dažādos līmeņos — vietējā, reģionālā, nacionālajā un ES līmenī. Pilsētas un dažkārt reģioni ir atbildīgi par visdažādākajām tūrisma un transporta rīcībpolitikām. Nozares pārvaldības komplicētība atspoguļo tūrisma ekosistēmas daudzveidību, tomēr tā nes arī sarežģījumus, jo dažādos līmeņos un bez pietiekamas koordinācijas ieviesti rīcībpolitikas pasākumi var apgrūtināt vai pat liegt sasniegt iecerēto.

Iecerēts, ka šajā paketē minētie pasākumi un norādījumi, sasaistīti ar vietējiem, reģionālajiem un nacionālajiem pasākumiem, palīdzēs tūrisma ekosistēmai iegūt stingrāku pamatu zem kājām. Tomēr, lai viss sekmētos, ir vajadzīga patiesa sadarbība starp dažādiem tūrisma nozarei relevantajiem rīcībpolitiskajiem satvariem un aktoriem:

- horizontāli — starp vietējām, reģionālajām, nacionālajām iestādēm un ar Komisiju;
- vertikāli — starp muitniekiem, transporta pakalpojumu sniedzējiem, izmitinātājiem un visiem citiem ekosistēmas dalībniekiem, lai šīs vadlīnijas varētu realizēt, īstenot praksē un iedzīvināt.

Lai nodrošinātu visu iesaistīto pienācīgu un savlaicīgu sadarbību, kuras pamatā ir jau iedibinātās saiknes, Komisija izveidos koordinācijas mehānismus, kas sasaistīs visas aģentūras un ES struktūras, kuras strādā pie dažādu ar Covid-19 saistītu vadlīniju sagatavošanas, ciešā koordinācijā ar esošo krīzes pārvaldības sistēmu.

V. JAUNI APVĀRŠŅI – CEĻĀ UZ ILGTSPĒJĪGU NĀKOTNI

Mums jāraugās ne tikai uz tūlītējiem, atvieglojumu nesošiem pasākumiem, bet tālāk — uz ES tūrisma un transporta nākotni, un jāmeklē iespējas to padarīt to noturīgāku un ilgtspējīgāku, jāmacās no šīs krīzes un jācenšas prognozēt, kādas jaunas tendences un patērētāju ieradumus tā nesīs.

Mūsu kopīgajam mērķim vajadzētu būt saglabāt Eiropu kā pasaulē vadošo tūrisma galamērķi vērtības, kvalitātes, ilgtspējas un inovācijas griezumā. No šī redzējuma vadīsimies, plānojot, kā izmantot un investēt finansiālos resursus Eiropas, nacionālajā,

²⁶ <https://culturalgems.jrc.ec.europa.eu/>.

²⁷ <https://smarttourismcapital.eu/>. 2020. gadā Eiropas vieda tūrisma galvaspilsētas ir Gēteborga un Malaga.

²⁸ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/destinations_en.

reģionālajā un vietējā līmenī.

Šo jauno, vērienīgo ieceru kodols ir **ilgtspēja**, kas palīdzēs ieturēt Eiropas zaļo kursu un veidot spēcīgas vietējās kopienas. Mūsu mērķiem vajadzētu būt šādiem: nodrošināt izmaksu ziņā pieejamu un ilgtspējīgāku transportu un labāku savienotību, uzlabot tūrisma plūsmu pārdomātu vadību, izmantojot ticamus mērījumus un rīkus, diversificēt tūrisma piedāvājumu un paplašināt klusajā sezonā pieejamās iespējas, pilnveidojot tūrisma nozarē strādājošo prasmes ilgtspējas aspektā, patiesi novērtēt ainavisko un kultūras daudzveidību visā Eiropā, un tajā pašā laikā sargāt un atjaunot Eiropas dabas kapitālu uz sauszemes un jūrā, ievērojot stratēģisko pieeju ilgtspējīgai zilajai un zaļajai ekonomikai. Te ietilpst arī atbalsts ilgtspējīgām tūrisma mītnēm (izmantojot brīvprātīgas shēmas, piemēram, ES ekomarķējumu un EMAS). Šī iecere radīt ilgtspējīgu tūrismu būtu jāizvirza par atskaites punktu, lemjot par investīcijām ES līmenī, bet tā patiesi darbosies tikai tad, ja arī reģionālajā un vietējā līmenī būs stingra apņemšanās.

Līdzīgā kārtā tūrisma nozare var būt ieguvēja no **digitalās pārkārtošanās**, kas nesīs jaunus veidus, kā organizēt ceļošanu un tūristu plūsmas, pavērs jaunas izdevības un plašākas izvēles iespējas, ļaus efektīvāk izmantot deficītos resursus. Analizējot lielos datus, var noskaidrot precīzus tūristu profila segmentus, kas savukārt palīdz izprast ceļošanas tendences un vajadzības. Tas var noderēt, lai tūrisma nozare varētu nekavējoties reaģēt uz mainīgo klientu pieprasījumu, un piedāvāt arī prognostisku modeļu analīzi. Visbeidzot, blokķēdes tehnoloģijas izmantošana dotu tūrisma operatoriem pārlicību, ka visa pieejamā informācija par darījumiem ir droši aizsargāta.

Digitālie rīki var vairot arī cilvēku pārlicību par to, ka ceļošana un tūrisms var būt droši. Tas nozīmē, ka jāinvestē digitālajās prasmēs (tostarp kibernetiķībā) un jāsekmē digitālā inovācija, un ka tūrisma nozares uzņēmumiem un aktoriem ir jādod iespēja iekļauties jau esošajās datu telpās vietējā un reģionālā līmenī (piemēram, te var minēt pašlaik noritošo darbu pie Eiropas datu telpas mobilitātes sfērā). Tas ir sevišķi svarīgi laukos, attālos apvidos un tālākajos reģionos, kur tūrisms ir sadrumstalots un ļoti atkarīgs no informācijas, transporta un ceļošanas pieejamības.

Šādas pārkārtošanās gaitā īpaša uzmanība jāpievērš MVU. Kā paziņots nesenajā MVU stratēģijā, Komisija sadarbosies ar tīkliem visā Eiropā (piemēram, Eiropas Biznesa atbalsta tīklu, Eiropas Klasteru aliansi un Eiropas digitālās inovācijas centriem), lai atbalstītu ilgtspēju un digitalizāciju un palīdzētu vietējiem tūrisma uzņēmumiem kļūt izturētspējīgākiem un konkurētspējīgākiem. Tas prasīs starpnozariskas saiknes, starpdisciplīnu zināšanu plūsmu, ciešākus sakarus un spēju veidošanu, lai nodrošinātu, ka inovatīvi produkti, pakalpojumi un procesi pēc iespējas straujāk ieviešas dzīvē. Šie tīkli arī sasaistīs tūrismu ar citām nozarēm, kas ļaus paātrināt jaunu risinājumu ieviešanu, sekmēs starpnozariskas investīcijas tūrisma ekosistēmā, saiknes ar tādām jomām kā IKT, atjaunojamo energoresursu enerģija, veselības un dzīvības zinātnes, lauksaimniecības pārtikas ražošana, jūrniecība, kultūras un radošās nozares, tostarp plašsaziņas līdzekļi.

Ir pienācis laiks ne tikai Eiropas līmenī koordinētiem īstermiņa pasākumiem, kas domāti krīzes pārvarēšanai, bet arī tālredzīgākiem pūliņiem pie nozares atkopšanās un kopīgo problēmu risināšanas ilgtermiņā.

Tiklīdz to pieļaus epidemioloģiskā situācija, Eiropas Komisija rīkos Eiropas tūrisma konventu, lai kopā ar ES iestādēm, nozari, reģioniem, pilsētām un ieinteresētajām personām apdomātu Eiropas tūrisma nākotni un kopīgiem spēkiem sāktu gatavot ceļvedi

ilgtspējīgas, inovatīvas un noturīgas Eiropas tūrisma ekosistēmas izveidei līdz 2050. gadam (“Eiropas Tūrisma programma 2050. gadam”).